

ประโยค ป.ธ. ๘
แปล มคธเป็นไทย
สอบ วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘

๑. ตตถ สุกตีกุคหณน มนุสฺสคตปิ สงฺกยฺหติ ฯ สุกคคหณน เทวคตียิว ฯ ตตถ สุนฺทรา คตฺตี สุกติ ฯ ฐปาทีหิ วิสเยหิ สฺกฺจฺจ อคฺโคติ สคฺโค ฯ โส สพฺโพปิ ปฺลชฺชนญฺเจน โลโกติ อยํ วจนญฺโจ ฯ อิติ ทิพฺเพน จกฺขุนาติอาทิ สพฺพํ นิคฺมวจนํ ฯ เอวํ ทิพฺเพน จกฺขุนา ปสฺสตีติ อยเมตถ สงฺเขปตฺโต ฯ

เอวํ ปสฺสตีตุกาเมน ปน อาทิกมฺมิเกน กุลปฺตฺเตน กสิณารมฺมณํ อภิญฺญาปาทกฺขณานํ สพฺพากาเรน อภินิหารกฺขมํ กตฺวา เตโชกสิณํ โอทาทกสิณํ อาโลกกสิณนฺติ อิมสฺส ตีสฺส กสิณสฺส อณฺวตฺรํ อาสนนฺติ กาดพฺพํ ฯ อุปจารชฺฆานํ โภจฺรํ กตฺวา วฑฺฒเตตฺวา จเปตพฺพํ ฯ น ตตถ อุปฺปนา อุปฺปาเทตพฺพาทิ อธิปฺปาโย ฯ สเจ หิ อุปฺปาเทติ ฯ ปาทกฺขณานนิสฺสยํ โหติ น ปริกมฺมนิสฺสยํ ฯ อิมสฺส ปน ตีสฺส อาโลกกสิณเวย เสฏฺฐตฺรํ ตสฺมา ตํ วา อิตเรสํ วา อณฺวตฺรํ กสิณนิตฺเทเส วุตฺตนเวยน อุปฺปาเทตฺวา อุปจารกฺขมียเวย จตฺวา วฑฺฒเตตพฺพํ ฯ วฑฺฒนนานโยปิ จสฺส ตตถ วุตฺตนเวยเนว เวทิตพฺโพ ฯ วฑฺฒิตวฑฺฒิตญฺจจฺจ อนฺโตเยว ฐปคตํ ปสฺสตีตพฺพํ ฯ ฐปคตํ ปสฺสโต ปนสฺส ปริกมฺมสฺส วาโร อติกมฺมติ ฯ ตโต อาโลโก อนฺตรชฺชาติ ฯ ตสฺมี อนฺตรหิตे ฐปคตมฺปิ น ทิสฺสตีติ ฯ อถาเนน ปุณฺปุณฺนี ปาทกฺขณานเมว ปวิสิตฺวา ตโต วุฏฺฐาย อาโลโก ผริตพฺโพ ฯ เอวํ อนุกฺกเมน อาโลโก ถามคโต โหตีติ ฯ เอตถ อาโลโก โหตุติ ยตฺตํ จานํ ปริจฺฉินฺนหติ ตตถ อาโลโก ติฏฺฐจตีเยว ฯ ทิวสมฺปิ นิสฺสตีติวา ปสฺสโต ฐปทสฺสนํ โหติ ฯ รัตตีติฏฺฐกฺกาย มคฺคปฏฺฐิปนฺโน เจตถ ปุริโส โอปมมํ ฯ

๒. เอโก กิร รัตตีติฏฺฐกฺกาย มคฺคํ ปฏฺฐิปชฺชิ ฯ ตสฺส สตา ติฏฺฐกฺกา วิชฺฌายี ฯ อถสฺส สมวิสมานี น ปญฺญาเยสฺส ฯ โส ตํ ติฏฺฐกํ ญมฺมียํ ฌนฺตีติวา ปุณฺ อชฺชชฺชาเลตี ฯ สตา จ อชฺชชฺชิตฺวา ปุริมาโลกโต มหฺนตฺตฺรมาโลกมกาตี ฯ

เอวี่ ปุ่นปุ่น วิชฌาตวิชฌาต อุษชาลยโต กเมน สุริโย อุกุจาสี ฯ สุริเย
 อุกุจิต อุกุกาย กมมํ นคถิติ ตํ ฉทเหตุวา ทิวสมปิ อคมาลี ฯ ตตถ
 อุกกาโลโก วิย ปริกมมกาเล กลีณาโลโก ฯ อุกุกาย วิชฌาตาย สมวิสमानํ
 อทสุสนํ วิย รูปคตํ ปสฺสโต ปริกมมวาราตีกุเมน อาโลเก อนฺตรหิต
 รูปคตานิ อทสุสนํ ฯ อุกุกาณฺสนํ วิย ปุ่นปุ่น ปเวสนํ ฯ อุกุกาย
 ปุริมาโลกโต มหนตตราโลกกรณํ วิย ปุ่น ปริกมมํ กโรโต พลวตราโลก-
 พรรณํ ฯ สุริยฺญฺจานํ วิย งามคตาโลกสุส ยถาปริจฺเจเทน จานํ ฯ ตินฺนุกํ
 ฉทเหตุวา ทิวสมปิ กมนํ วิย ปริตฺตาโลกํ ฉทเหตุวา งามคเตนาโลเกน
 ทิวสมปิ รูปทสุสนํ ฯ ตตถ ยทา ตสุส ภิกฺขุโน มํสจฺกฺขุสฺส อนาปาถคตํ
 อนฺโตกฺกฺจฺจคตํ ททยวตฺถุณิสฺสิตํ เหฏฺฐา ปจฺวีตลนิสฺสิตํ ตโรกฺกฺทฺทฺทฺท-
 ปาการคตํ ปจฺจกฺกวาพคตฺนฺติ อิทํ รูปํ งามจฺกฺขุสฺส อาปาถํ อากฺจฺจติ
 มํสจฺกฺขุโน ทิสฺสมานํ วิย โหติ ตทา ทิพฺพจฺกฺขุํ อูปฺปนํ โหตีติ เวทิตพฺพํ ฯ
 ตเทว เจตถ รูปทสุสนสมตฺถํ น ปุพฺพภากจิตฺตานิ ฯ ตํ ปเนตํ ปุณฺณชนฺสฺส
 ปริปนฺนํ โหติ ฯ กสฺมา ฯ โส หิ ยสฺมา ยตถ ยตถ อาโลโก โหตุติ
 อธิกฺุจาสี ตํ ตํ ปจฺวีสมฺทฺทฺทฺทฺท วิณฺวิชฺฌิตฺวาปิ เอกาโลกํ โหติ อถสุส
 ตตถ ภยานกานิ ยกฺขรฺกฺขุสฺสาทิรฺูปานิ ปสฺสโต ภยํ อูปฺปชฺชติ เยน จิตฺตวิกฺเขปํ
 ปตฺวา ฆานวิพฺพนฺตโก โหติ ตสฺมา รูปทสุสเน อปฺปมคฺเตน ภวิตพฺพํ ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๘

แปล มครเป็นไทย

๑. ในคำว่า **สุคติ** เป็นต้นนั้น ท่านสงเคราะห์แม่มนุชยคติ เข้าด้วย สุคติ สัพพท์, (แต่) ท่านสงเคราะห์เทวคติอย่างเดียวนั้น ด้วย สักค สัพพท์ ๑ บรรดา คำเหล่านั้น พึงทราบความหมายแห่งคำดังนี้ว่า ภูมิ ชื่อว่า สุคติ เพราะวิเคราะห์ว่า เป็นคติที่ดี ๑ ชื่อว่า สักค เพราะวิเคราะห์ว่า เลิศอย่างดี ด้วยอารมณ์ทั้งหลาย มีรูปารมณ์ เป็นต้น ๑ แม้ทั้งหมดนั้น ชื่อว่า โลก เพราะอรรถว่ามีอันจะต้อง ทรุคโทรมไป ๑ คำว่า **อติ ทิพฺพเพน จกฺขุณา** เป็นต้นทั้งหมด เป็นคำสรูป ๑ ความย่อในคำสรูปนี้ ดังนี้ว่า เห็นด้วยทิพยจักขุ ด้วยประการดังนี้ ๑

ก็ กลุบุตรผู้เริ่มบำเพ็ญเพียร ประสงค์จะเห็น (ด้วยทิพยจักขุ) อย่างนั้น พึงทำฌานที่เป็นบาทแห่งอภิญญา มิกสิณเป็นอารมณ์ ให้ควรแก่อภินิหาร โดยอาการทุกอย่างแล้วทำบรรดากสิณ ๓ อย่างนี้คือ เตโชกสิณ โอทาทกสิณ อาโลกกสิณ อย่างใดอย่างหนึ่ง ให้ใกล้ (ที่จะเกิดทิพพจักขุญาณ) ๑ พึงทำ อุปะจารฌานให้เป็นโคจร ขยาย (กสิณารมณ์) แล้วพักไว้ ๑ อธิบายว่า ไม่ควร ให้อัปปนาเกิดขึ้น ในอารมณ์ที่ขยายนั้น^๑ ๑ เพราะถ้าหากเธอให้อัปปนา เกิดขึ้น อารมณ์นั้น ย่อมเป็นที่อาศัยแห่งฌานที่เป็นบาท ไม่เป็นที่อาศัยแห่ง บริกรรม ๑ ก็ บรรดากสิณ ๓ อย่างนี้ อาโลกกสิณนั้นแหละประเสริฐกว่า เพราะฉะนั้น พึงให้อาโลกกสิณนั้น หรือบรรดากสิณนอกนี้อย่างใดอย่างหนึ่ง เกิดขึ้น ตามนัยที่กล่าวไว้ในกสิณนิเทศ หยุดอยู่ในอุปะจารภูมินั้นแล ขยายเถิด ๑ แล แม้นัยในการขยายอารมณ์นั้น บัณฑิตพึงทราบตามนัยที่ กล่าวไว้แล้วในกสิณนิเทศนั้น เหมือนกัน ๑ พระโยคาวจร พึงดูรูปเฉพาะ ภายในแห่งที่กสิณารมณ์ถูกขยาย ๑ ไปเท่านั้น ๑ ก็เมื่อเธอดูรูปอยู่ วาระแห่ง บริกรรมย่อมล่วงไป ๑ แต่นั้น แสงสว่างย่อมสูญหาย ๑ เมื่อแสงสว่างนั้น หายไปแล้ว แม้รูปก็ไม่ปรากฏด้วย ๑ ที่นั้น พระโยคาวจรนั้น พึงเข้าฌาน

^๑ ตตฺถาติ ตสฺมี วฑฺฒิตฺเต กสิณารมฺมเณ มหาภูทิกาย ๑

ที่เป็นบาทนั้นแลบ่อย ๆ ออกจากฉนวนนั้นแล้วจึงแผ่แสงสว่างไป ฯ แสงสว่าง
 ย่อมถึงความแรงกล้าโดยลำดับ ด้วยอาการอย่างนี้แล ฯ ในอธิการนี้ พระโยคาวจร
 กำหนดที่ประมาณเท่าใดว่า ขอแสงสว่าง จงมีเกิด ดังนี้ แสงสว่างย่อมตั้งอยู่ใน
 ที่มีประมาณเท่านั้นนั่นแหละ ฯ เมื่อเขอนั่งคู้ยู่แม้ทั้งวัน ก็จะได้เห็นรูปได้
 ทั้งวัน ฯ ก็บุรุษผู้เดินทางในกลางคืน ด้วยคบเพลิงหญา เป็นข้ออุปมาในคำ
 ที่กล่าวมานี้ได้ ฯ

๒. ได้ยินว่า บุรุษผู้หนึ่งเดินทางไปในกลางคืนด้วยคบเพลิงหญา ฯ
 คบเพลิงหญ้านั้นของเขามอดลง ฯ ที่นั่น สถานที่เรียบและขรุขระ ย่อมไม่
 ปรากฏแก่เขา ฯ เขาจึงถือคบเพลิงหญ้านั้นที่พื้นดิน ทำให้มันลุกโพลงขึ้นอีก ฯ
 ก็คบเพลิงหญ้านั้น ลุกโพลงขึ้นแล้ว ได้ทำแสงสว่างมากกว่าแสงสว่าง
 ครั้งก่อน ฯ เมื่อเขาทำคบเพลิงหญ้านั้นมอดแล้วมอดเล่า ให้ลุกโพลงขึ้นได้รำไป
 อย่างนี้ พระอาทิตย์ก็ค่อย ๆ ขึ้นมา ฯ ครั้นพระอาทิตย์ขึ้นมาแล้ว การใช้
 คบเพลิงย่อมไม่มี ดังนั้น เขาจึงทิ้งคบเพลิงนั้นเสีย แล้วเดินไปได้จนตลอดวัน ฯ
 พึงทราบความหมายในข้ออุปมานั้น ดังต่อไปนี้ ฯ แสงสว่างแห่งกสิณ ในเวลา
 บริกรรม ดูแสงสว่างแห่งคบเพลิง ฯ เมื่ออาโลกกสิณหายไป เพราะล่วงวาระ
 แห่งการบริกรรมของพระโยคาวจรผู้คู้รูปอยู่ จึงมองไม่เห็นรูป ดูการไม่เห็น
 สถานที่เรียบและขรุขระ ในเมื่อคบเพลิงมอดลง ฯ การเข้า (ปาทกฉนวน)
 บ่อย ๆ ดูการถือคบเพลิง ฯ การแผ่แสงสว่างให้มีกำลังกว่าเดิม ของพระโยคาวจร
 ผู้ทำบริกรรมบ่อย ๆ ก็ดูการทำคบเพลิงให้สว่างกว่าเก่า ฯ การที่แสงสว่าง
 อันแรงกล้า คงอยู่ตามที่ที่กำหนดไว้ ดูการขึ้นไปแห่งพระอาทิตย์ ฯ การทิ้ง
 แสงสว่างเล็กน้อยเสียแล้วดูรูปด้วยแสงสว่างอันแจ่มจ้าทั้งวัน ดูการทิ้ง
 คบเพลิงหญ้านั้นเสีย แล้วเดินไปได้ทั้งวัน ฉะนั้น ฯ ในการเห็นรูปนั้น เมื่อใด
 รูปนี้ คือ รูปที่อยู่ภายในท้อง ๑ รูปที่อาศัยหทัยวัตถุ ๑ รูปที่อาศัยอยู่ใต้พื้นดิน
 ๑ รูปที่อยู่นอกฝา นอกภูเขา นอกกำแพง ๑ รูปที่อยู่ในจักรวาลอื่น ๑ อันไม่มา
 ปรากฏทางตาเนื้อของภิกษุนั้น มาปรากฏทางญาณจักขุได้ คือ เป็นเหมือน
 ปรากฏแก่ตาเนื้อ เมื่อนั้น ทิพยจักขุ พึงทราบว่า เป็นอันเกิดขึ้นแล้ว ฯ แต่อธิการนี้

ทิพยจักขุ์นั้นนั้นแล สามารถในการเห็นรูป หาใช่บุพพาคจิตไม่^๒ ๑ ก็ทิพยจักขุ์นี้ นั้น ย่อมเป็นอันตรายแก่ปุถุชนได้ ๑ เพราะเหตุไร ๑ เพราะเหตุว่าปุถุชนนั้น อธิษฐานว่า ขอแสงสว่าง จงมี ดังนี้ ในที่ใด ๆ ที่นั้น ๆ ย่อมมีแสงสว่าง เป็นอันเดียว แทรกเข้าไปในแผ่นดิน ทะเล และภูเขา ก็ได้ ที่นี้ เมื่อเขาเห็นรูป ยักษ์และผีเสื้อเป็นต้นที่น่ากลัว ในที่เหล่านั้นเข้า ความหวาดกลัว ย่อมเกิดขึ้น ซึ่งเป็นเหตุให้เขาถึงความฟุ้งซ่านแห่งใจ (วิกลจริต) กลายเป็นฉานวิพกัณตะ^๓ (บ้าเพราะฉาน) ไป ฉะนั้น พระโยคาวจร พึงเป็นผู้ไม่ประมาท ในการดูรูปเกิด ๑

พระพรหมกวี ธรรมเสฏโฐ วัดกัลยาณมิตร
สนามหลวงแผนกบาลี

เฉลย
ตรวจแก้.

^๒ ปุพพาคจิตตานีติ อวชฺชนปริกมฺมสงฺขตานิ ปุพพาคจิตตานี มหาฎีกา ๑

^๓ ฉานวิพกนฺตโกติ ฉานมฺมคฺตโก ฉานภาวนามฺเขน อุมฺมาทปฺปตฺโตว มหาฎีกา ๑